

Sağlık politikalarının politik gücü

Dr. Sebahattin Işık

Temmuz 22 seçimlerinin sonuçları, bir anlamda bu sonuçların müsebbibi olan yaygın halk yığınlarının sessiz karşılanmak veya olağan görülmele birlikte birçok aydın, gazeteci yazar-çizer tarafından şaşkıncı olarak karşılanmıştır. Aslında seçim sonuçlarını sürpriz olarak algılamak, halkın nabzını tutamamak, mevcut gidişatı anlayamamak mıdır? Yani bir anlamda kendilerini gazeteci, aydın, akademisyen, politikacı olarak tanımlayan insanların kendi fildişi kulelerinde hapsolmuşluğunun bir tezahürü müdür, bilemem. Öyle ise böyle bir ko-

numlanma ne derece aydın kimliği ile bağdaşabilir? Bu ayrıca üzerinde düşünülmesi gereken bir konu...

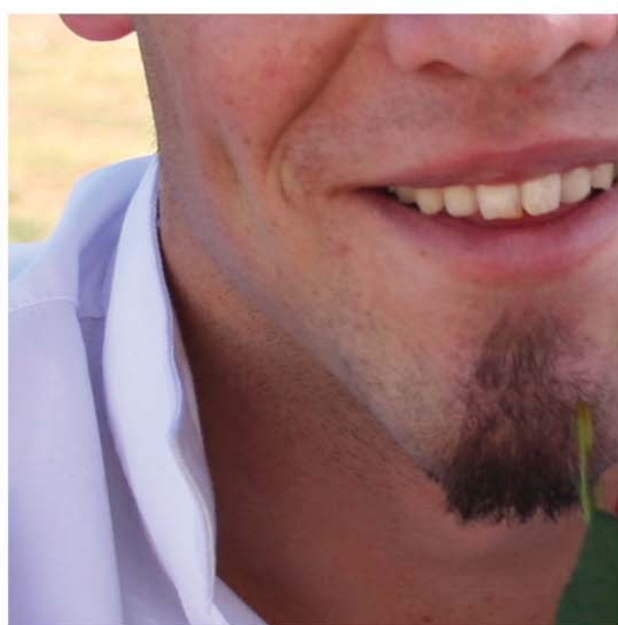
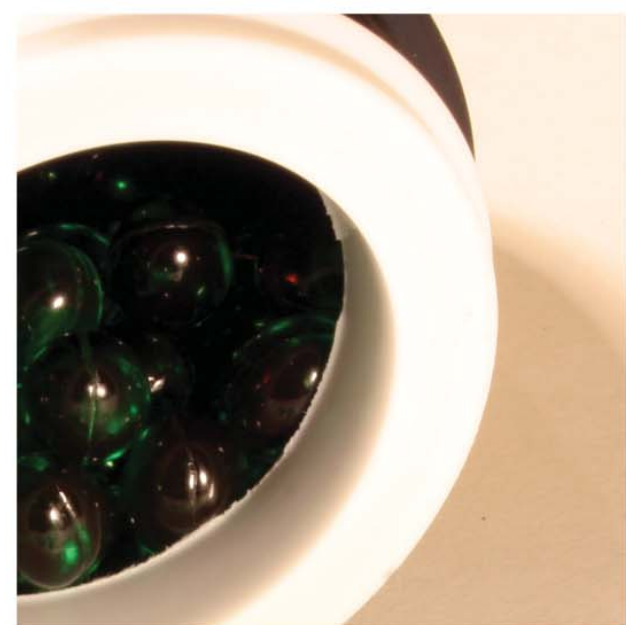
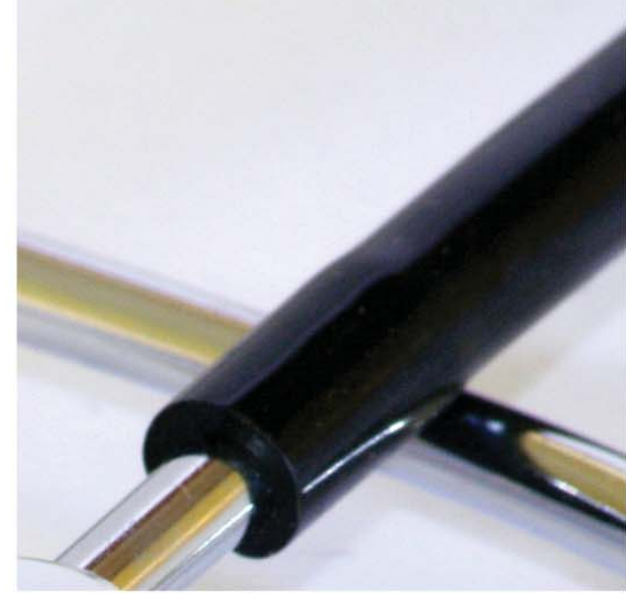
Seçim arifesinde çıkan ulusal gazetelerin ön sayfalarında "son sözü millet söyledi", "sonuçlar tokat gibi", "halkın muhtırası" gibi manşetler göze çarpmaktadır. Yani seçim sonuçlarına neredeyse bütün ülke iktidar partisinin başarısı gözüyle bakmıştır. Hatta Güneri Civaoglu, Milliyet gazetesinde yer alan "7 şiddetinde deprem" başlığını koyduğu yazısında "Açıkçası... Başarı rutubet gibidir. Önüne duvar da örülse, demir parmaklık da konulsa engellenemez. AKP'nin aldığı sonucu -içe sinse de sinmese de- böyle görmek gerek." ifa-

delerini kullanmayı tercih etmiştir.

İktidar partisinin oyunu bu derece yükseltmesi çok da olağan değildir; bunu kabul etmek lazım. Ancak son dört buçuk yılın tecrübesini yaşayıp da, buna halkın tepkisini göstermemesini beklemek, olsa olsa halka haksızlık etmek olurdu, diye düşünüyorum.

Aslında günlük politikadan uzak durmaya çabalayan biri olarak bu tür politik konuları ele almak gibi bir düşüncem yok. Halkın siyasal iktidara tevaccühünde sağlık politikalarının etkisidir benim ilgimi çeken. Sağlık politikalarında yapılan değişikliklerin halka ne derecede yansıdığı ve halkımızın politik

tercihinde bu yansımanın ne derecede etkili olduğunu tam olarak kestirebilmek kolay değil. Ancak sağlık sistemindeki değişikliklerin vatandaşları doğrudan ilgilendirdiği ve günlük yaşantılarına da çok etkili bir şekilde yansıdığı bir gerçek.

Eğer seçmen, oyunu feodal gerekliliklere bağlı olarak, aşiret kültürü içinde, aile geleneği çerçevesinde ya da sıkı ideolojik tercihleri doğrultusunda kullanıyorsa yapılan icraatın seçmen tercihi ne yansımayacağını ileri sürebiliriz. Parlamenter demokrasi deneyimimiz boyunca ve özellikle yakın zamanlarda seçmen tavrının böyle olmadığı görülmektedir. Yani kısacası Türk seçmenininde sürü davranışını beklememek zorundayız. Bilhassa aşırı devletçi, hatta militarist politikalarla ve adeta bir doğal atanmışlık içgüdüğü ile iktidara gelmeyi hayal edip sonra halkın basiretli davranışı karşısında şaşkınlığını gizleyemeyerek halkı cahillikle itham eden ve halkın davranışını mantık dışı olarak nitelleyen politikacılarımızın bunu fark etmeye daha fazla ihtiyacı vardır.

Görülüyor ki, Türk seçmeni kimin hangi yönde durduğuna değil, ne vaat ettiğine, vadağının ne kadar gerçekçi olduğuna ve deneme imkânını bulmuşsa nelerin hayata geçirildiğine bakmakta, bunları değerlendirmekte ve seçmenlik rolünü buna göre oynamaktadır. Dezenformasyon, tehdit, korkutma, vatanmillet, irtica/laiklik nutuklarından ve basının yönlendirme gayretlerinden her zaman istendiği ölçüde etkilenmemektedir. Bu konuda toplum mühendislerimizin biraz daha kafa yorması gerekiyor anlaşılır.

Aslında bir iktidarın icraatının seçmen davranışına yansıyacağını kestirmek için kâhin olmak gerekmiyor. Bu hemen herkesin kabul edeceği bir durumdur. Öyle ise sorun her halde bu icraatları algılayış biçimimizde gizli. Yani sade vatandaşla siyasetçi-aydın **"seçkinlerinin"** algılama biçimi arasında oldukça önemli bir farklılık olduğu anlaşılıyor. Bu farklı algılayış, sözünü ettiğim seçkinlerin senaryo gereği ezberledikleri bir rol gereği ise fazla sorun etmemek lazımdır. Yok, eğer gerçekten rollerini inanarak benimsemişler ve bu rollerini adeta gerçek hayatta yaşıyorlarsa, durumun vahim olduğunu kabul etmek zorundayız. Bir sayın vekilimizin, iktidar partisinin elde ettiği sonucun **akılla izah edilemeyeceğini** söylemesi, bu açıdan değerlendirmeye ve izah

edilmeye muhtaçtır diye düşünüyorum.

Bu konuda örnekleri çoğaltabiliriz. Bir tabip odamızın bir basın duyurusunda (Sayı: 07-036 25. 05. 2007) uygulanan sağlık politikaları eleştirilirken şu ifadeler yer alıyor: "... ne yazık ki tüm uyarılarımıza karşın, bu sağduyuyu, bu bilimsel bakışı ve bu vicdani göremedik. Her şeyin ne kadar üstünkörü yapıldığını ve ne kadar hazırlıksız olduğunu hep birlikte yaşıyoruz. Bilime ve akla karşı bu kadar savaşımların başarısızlıklarını itiraf etmelerini ve istifa etmelerini istemek hakkımızdır. Sağlık Bakanı Dr. Recep Akdağ sözde Aile Hekimliği Projesi ile ilgili olarak bütün iddiaları çöktüğü için istifa etmelidir. Sorumluluk sahibi her insan için bu da bir erdemdir. Sorumluluğu kabul etmeyenler hem hukuk önünde hem de seçim sandıklarında karşılığını göreceklerdir."

Yukarıda sözünü ettiğim siyasetçi-aydın seçkin tavrının bu satırlara yansıdığı görülmektedir. Bu seçkinlere göre uygulanan sağlık politikası kabul edilemez, bilime ve akla karşıdır. Hatta yapımlar bilime ve akla karşı yürütülen bir savaştır. Ortada bir başarısızlık ve suç vardır. Bu başarısızlık ve suçun cezasını hukuk vereceği gibi seçim sandığı da verecektir. Görülüyor ki bu seçkinler bile icraatın sonuçlarının seçmen davranışına yansıyacağını kabul ediyorlar, yani halkın seçimlerde sürü davranışını göstermeyeceğini umuyorlar. Eğer bu umut isabetli ise, sorunun algı biçiminde olduğu anlaşılacaktır. Hem bu umudu taşır hem de beyazı siyah olarak algıyorsanız, seçim sonrasında sonucun akılla izah edilemeyeceğini söylemede mazur görülebilirsiniz.

Seçim sonucuna iktidarın icraatlarının etkili olacağı ya da olduğu konusunda hemfikir olduğumuza göre, bu etkili icraatların içinde sağlık politika değişikliklerinin yerini sorgulayabiliriz.

Sağlık Bakanlığı'nın 22 Temmuz seçimleri öncesinde yayımladığı 'Nereden Nereye Türkiye Sağlıkta Dönüşüm Programı 2007' adlı kitapta bu değişiklikler ve sonuçları verilere dayanarak anlatılmıştır. Buradan alıntı yaparak kısaca bir hatırlatma yapalım.

"2003 - 2007 yılları sağlıkta birçok taşın yerinden oynadığı önemli bir dönem olmuştur. 2003 yılbaşında hazırlanarak kamuoyuna duyurulan program, sosyalizasyon başta olmak üzere geçmiş birikimlerimiz ve tecrübelerimizden, son dönemde yürütülen sağlık reformu çalışmalarından ve dünyadaki başarılı örneklerinden ilham alınarak hazırlanmıştır.

Cumhuriyetimizin kuruluşundan bugüne kadar sağlıkta atılan bütün adımlar değerlendirilmiş, daha önce Bakanlık

bünyesinde yürütülen proje çalışmaları gözden geçirilmiş ve geçmişin olumlu mirasına sahip çıkmıştır.

Sağlıkta Dönüşüm Programı'nın uygulamaya konduğu son birkaç yılda ülkemiz, sağlık politikalarındaki değişikliklerin kamuoyunda sıkça tartışıldığı, ortaya konan icraatların hizmet sunanlar kadar hizmet alanlar tarafından belirgin bir şekilde hissedildiği bir süreç tanıklık etmiştir.

Sağlık hizmetlerinde dün yakınma konusu olan hususlar değişmiş, artık kuyruklardan çok hasta memnuniyeti, sağlık hizmetlerine erişimden çok hasta güvenliği tartışılır olmuştur. İlaç kuyruğunda bekleyen hastaların ıstırapı yerine ilaç harcamalarının miktarı medya gündemine girmiştir.

Parasızlıktan rehin kalan hastalar yerine, sosyal güvenliğin kapsamı ve genel sağlık sigortası ana konular olmuştur. Acil hasta nakli sorunu yerine yoğun bakım yatağı talepleri dile getirilir hale gelmiştir.

Aşılama oranındaki düşüklükler yerine aşı takvimine yeni aşılardan eklenmesi tartışılmış, hatta hayata geçirilmiştir.

Sağlık personelimiz dün gelirlerinin azlığının sancısını çekerken, bugün gelirlerinin sürekliliğinin takipçisi olmuştur.

Sağlık alanında atılan kararlı adımlar, kamu sektöründen özel sektörüne, en yoksulundan en zenginine kadar vatandaşlarımızın hayatında yer bulmuştur."

Bu iddialı sağlık politikalarının seçim sonucunu belirleyen icraatların içinde ne derecede yer bulduğunu bilimsel, objektif ölçütlerle tespit edebilmek mümkün değil. Ancak kendi önyargılarımızı bir yana bırakıp farklı kesimlerin gözlemleri ile bir çıkarım yapabiliriz herhalde.

Seçimden 2 gün sonraki Milliyet Gazetesi'nde yer alan bir yorumda "Milliyet'in gözlemlerine göre, AKP'nin iktidardayken oy artırma rekoru kırdığı 22 Temmuz seçimlerinde aldığı sonuçta etki yaratan başlıca faktörler" sayılmakta ve 'Sağlıkta Radikal Adımlar' belirlenen 10 faktörün başında sayılmaktadır. Milliyet'e göre, "sağlık AKP'nin 4,5 yıllık iktidar döneminde sistematik olarak en somut adım attığı alan oldu. Önce Sağlık Bakanlığı'na bağlı devlet hastaneleri ile Sosyal Sigortalar Kurumu'na ait SSK hastaneleri birleştirilerek, ikinciler aleyhine olan yoğunluk hafifletildi. SSK'lıların doğrudan devlet hastanelerine gitmeleri sağlandı. İkinci radikal adım, sadece devlet memurlarının doğrudan başvurusuna izin verilen üniversite hastanelerinin kapısı SSK'lılar ile Bağ-Kur'lulara da "sevksiz" olarak açıldı. Böylece, aile üyeleri de dikkate alındığında yaklaşık 50 milyon

kişiyi ilgilendiren bir adım atıldı. Kurum eczanelerinde saatler süren ilaç kuyrukları da AKP iktidarı döneminde atılan bir adımla kaldırıldı.”

Akşam Gazetesi'ndeki köşe yazısında İsmail Küçükkaya, "Seçmen, 4,5 yıllık Ak Parti iktidarının performansından memnun kaldığını kullandığı oyla gösterdi. Bu açıdan sağlıktan eğitime yapılan hizmetlerin, ekonomide sağlanan iyileşme ve enflasyonun düşüşünün sandığa yansdığı kabul edilmeli." diyor.

İbrahim Sarıtaş seçimlerden bir hafta önce Zaman Gazetesi'ndeki yazısında aslında beklenen sonucu önceden işaret ediyor gibi: "AK Parti'nin icraatları incelendiğinde, partinin kendi içinde sosyal demokrat bir kimliği de "muhafaza" edebileceği görülebilmektedir. Örneğin Ak Parti, başta SSK hastaneleri olmak üzere diğer kamu hastanelerini Sağlık Bakanlığı'na devretmiştir. Dar gelirli kesimlere yönelik olarak yeşil kartlı vatandaşların hakları genişletilmiştir. Yapılan düzenleme ile yeşil kart sahiplerinin ayakta tedavi kapsamında görecekları sağlık hizmetleri ile ilaç giderleri de devlet tarafından karşılanmıştır. Sağlık kurum ve kuruluşlarında sunulan sağlık hizmetlerinden alınan KDV oranı yüzde 18'den yüzde 8'e düşürülmüştür. 2002 yılından itibaren her yıl fakirlere kömür ve odun yardımında bulunulmuştur. Son yapılan düzenlemelerle ise sağlık ocakları herkese ücretsiz hale getirilmiştir. 2002 yılında 47 milyar YTL. olan sosyal harcamalar, iki katın üzerinde bir artışla, 2006 yılında 108 milyar YTL'ye yükselmiştir. Sosyal politikalar Ak Parti'nin faaliyetleri içerisinde büyük bir yekün tutmaktadır. Bu eksende tutarsızlığın Ak Parti'ye geçenlerden ziyade sosyal demokrat ilkerlerin sahipliğine soyunan partilerde olduğu açıkça görülmektedir. "

Ankara Üniversitesi öğretim üyesi Vahap Coşkun, "Ak parti neden kazandı?" sorusuna cevap ararken, üç önemli faktörün üzerinde durmaktadır. Ekonomide olumlu bir performans ortaya koyulduğu, enflasyon ve bütçe açıklarının düşürüldüğü, ülkeye yabancı sermaye girişinin arttığı ve ekonomik büyümeden doğan kaynakların bir kısmının sosyal politikaların finansmanında kullandığından söz etmektedir. Son

olarak, "...ve belki de hepsinden önemlisi sağlık alanındaki değişikliklerle sağlık hizmetlerine ulaşım kolaylaştırıldı." diyerek sağlık politikalarının önemine işaret etmektedir.

Seçimden tam 10 gün önce Hadi Özişik, yazısında Demokrat partili Mehmet Ali Bayar'ın görüşlerine yer vermiş. "Prostat ameliyatı için İstanbul'a gitmeye hazırlanan bir hasta ile karşılaşmış Mehmet Ali Bayar; hastanın anlattıklarını bize aktarıyor: "Hasta mutlu, 'Sevke ihtiyaç duymadan Çapa Tıp Fakültesi'ne gidiyorum' diyor. Hâl böyle olunca oylar AK Parti'ye akıyor... İlanlarda görüyorum, '4,5 yıl elektriğe zam yapmadık' diyorlar. Bu ilanlar çok etkili olmuş. Vatandaş bu işi çözmüş Hadi Bey, hizmet edene 'Allah razı olsun' diyorlar. 'Bu bir devrimdir' diyen Bayar, AK Parti'ye oy vermeyeceğimin altını özellikle çiziyor: "Ben oy vermeyeceğim ama gerçeği inkâr edemem ki." Bakın bu vatandaş reçetesi için 250 kilometre öteye gitmiyor artık. Kendi sağlık ocağında reçetesini onaylatabilen vatandaşta, hiç kimse 'AK Parti'ye oy verme' diyemez! Türkiye'nin sağlık sistemi PKK kadar bölücüydü bugüne kadar. Aynı devlet, aynı vatandaşa kast sistemi uyguluyordu 2002'ye kadar. Şimdi her şey çok daha farklı..." Görüldüğü gibi Sayın Bayar bu tespitleri seçimlere daha 10 gün varken yapmış. Görünen köy kılavuz istemiyor.

"AK Parti bunu nasıl başardı ?" diye soran Ahmet Taşgetiren, cevabı kendisi veriyor. "AK Parti iktidarının, geniş halk kitlelerine nefes aldırın bir uygulaması, sağlık alanında gerçekleşti. Sağlık, Türkiye için büyük sorundu. Henüz problemleri tam bitmese bile, bu alanda devrim niteliğinde işler yapıldığını, bugüne kadar bu alanda mağduriyetler yaşananlar, - ki onlar halkın büyük çoğunluğunu oluşturuyor- ifade ediyorlar."

Seçim sonuçlarını sorgulayan Nuri Elibol, hükümetin özellikle sağlık ve eğitim alanında başarılı bir performans sergilediğine vurgu yapmaktadır.

Ahmet Hakan sadece seçim sonucunu tayindeki etkisine değil, sağlık politikalarının kabinenin oluşumundaki etkisine de gönderme yapıyor. Hakan "Kabine toto" başlıklı yazısında, "Bütün kabine

22 Temmuz 2007

seçimlerinden sonra sağlık politikaları halkın tercihine yön vermeye başladığı sonucu ortaya çıkmıştır ki pek çok veri de bu tezi kanıtlar yöndedir. Sağlık politikasının genel politik kavram içindeki yeri ve önemi de böylece belli olmuştur.

değişse bile Recep Akdağ değişmeli. Çünkü AKP'nin başarısında rol oynayan üç önemli icraatın biri sağlıktaki yaşanan devrimdir ve bu devrime Recep Akdağ imza atmıştır." diyor.

Bu yöndeki sadece ilk gözüme çarpan değerlendirmeler bunlar. Biraz araştırsak daha onlarca benzer gözlem örneğine rastlayabiliriz. Sizi bilmem ama ne yalan söyleyeyim, bu gözlemlerden sonra sağlık politikalarının halkın tercihine yön verdiğine ben inanmaya başladım. Seçmenin tavrını mantık dışı bulma cesareti ve hatta gafleti gösteren sayın politikacılarımızın da bu konu üzerinde biraz düşüncelerini öneririm.

Sağlık politikalarının politik gücünü göz ardı etmeyiniz.

Kaynaklar

23 Temmuz, gazeteler

Güneri Civaoglu, Milliyet 23. 07. 2007

<http://ailehekimleri.net/> 31. 07. 2007,

<http://www.izmirtabip.org.tr/>

Akdağ R. (Editör): Nereden nereye, Türkiye Sağlıkta Dönüşüm Programı, Sağlık Bakanlığı, 2007 Ankara

AKP'ye zaferi getiren 10 neden, Milliyet 24. 07. 2007

İsmail Küçükkaya, Akşam 23. 07. 2007

İbrahim Sarıtaş, Zaman 17. 07. 2007

Vahap Coşkun, Yeni Şafak, 26. 07. 2007

Hadi Özişik, Star 12.07.2007

Ahmet Taşgetiren, Aksiyon, 24. 07. 2007

Nuri Elibol, Türkiye, 26. 07. 2007

Ahmet Hakan, Hürriyet, 30. 07. 2007